# ASPECTE PRIVIND TRATAMENTUL LIBERTĂȚII DE CONȘTIINȚĂ ÎN LEGISLAȚIA SUA

*Alina IORDACHESCU*

Pentru început, vom încerca să dăm o definiție clară a ceea ce reprezintă de fapt termenul de „conștiință’’, definit de filosofii contemporani. În același timp, am putea spune că este imposibil să se stabilească o definiție singulară și cuprinzătoare a conștiinței. Într-un

mod simplist, conştiinţa persoanei este judecata acelei persoane cu privire la calitatea morală a propriului său comportament [1, p. 920].

Într-o scrisoare din partea lui George Washington către Quakers, l-a îndrumat pe acesta să ia în considerare „*scrupulele conştiincioase ale tuturor oamenilor, care ar trebui tratate cu mare delicateţe şi sensibilitate*”. Astfel s-a dorit ca legea americană să fie mereu acceptată, şi să fie percepută ca un model în ceea ce priveşte respectarea drepturilor şi intereselor esenţiale ale naţiunilor.

Instanţele americane au menţionat de multă vreme „*tradiţia fericită*" a acestei ţări de a „*evita ciocnirile inutile cu dictatele conştiinţei"* [2], fie prin scutiri legislative, sau prin neaplicarea selectivă a dreptului libertăţii de conştiinţă. Din acest punct de vedere, considerăm că tradiţia americană în ceea ce priveşte libertatea de conştiinţă precede mecanismele altor state, şi poate fi considerată un model de acţiune în cadrul societăţilor multinaţionale şi multiconfesionale.

Din păcate, tradiţia europeană, bazată, în mod special, pe dictatele morale ale creştinismului se bazează pe un alt tip de argumentare decât cea existent pe continentul american. Această argumentare necesită analiză cu atenţie, deoarece credinţele confesionale europene (creştin ortodoxe, catolice, protestante etc.), în special, în Europa de Est şi Balcani sunt strâns legate de modul în care s-au constituit aceste state, din punctul de vedere al înţelegerii formării statului de tip naţional. Prin urmare, comunităţile confesionale, au determinat, în mare parte apariţia unor state pe harta Europei şi a lumii, fapt ce nu permite o interpretare egală a mecanismelor asigurării libertăţii de conştiinţă în sensul celei din SUA.

De la acordarea protecţiei constituţionale pentru libertăţile personale la impunerea unei cerinţe de consimţământ informat în contexte legale, societatea americană a recunoscut de multă vreme valoarea autonomiei şi a libertăţii în luarea deciziilor personale şi, respectiv, a asigurării libertăţii de conştiinţă. Prin urmare, conştiinţa poate juca un rol în multe contexte juridice care nu au fost identificate în mod tradiţional ca fiind bazate pe conştiinţă, incluzând, printre altele, neascultarea civilă, evaziunea fiscală, discriminarea, neglijenţa medicală şi chiar terorismul.

Trebuie să remarcăm că latura religioasă a libertății de conștiință ocupă un loc primordial, dar alături de considerentele religioase își fac loc și celelalte aspecte laice ce constituie parte a libertății de conștiință.

După cum am relatat mai sus, conștiința cuprinde credințele religioase și cele seculare. Adică, persoanele ale căror convingeri sunt religioase în natură – pot fi capabili să ridice o cerere constituțională pentru libertatea religioasă. Cu toate acestea, în timp ce Constituția americană prevede o protecție explicită a subcategoriei revendicărilor religioase ale conștiinței, ea nu face acest lucru pentru pretențiile de conștiință ca fiind o chestiune generală a conștiinței.

Revendicările pentru scutiri religioase de la legi cu aplicabilitate generală sunt aduse ca pretenții constituționale la libertatea religioasă în temeiul legii. În 1990, Curtea Supremă a schimbat dramatic cursul, considerând că reclamanții nu au drept constituțional de la scutiri pur religioase de legi neutre de aplicabilitate generală [3, p. 83]. Cu alte cuvinte, în timp ce credințele religioase primesc protecție specială în temeiul primului amendament, aceste protecții nu includ un drept constitutional. Un reclamant care solicită o scutire de la o lege general aplicabilă din motive de conștiință, de obicei, nu are dreptul constituțional la o astfel de scutire, indiferent dacă convingerea lui conștiincioasă este religioasă sau laică. Dacă reclamantul speră să reușească, el trebuie să-și construiască argumentele în domeniul subconstituțional – adică trebuie să facă apel la drepturi legislative sau de drept comun, mai degrabă decât la cele constituționale [4, p. 2].

În baza amendamentului Weldon din 2004 [5], multe state din SUA au adoptat o legislație care protejează medicii și farmaciștii de discriminare la locul de muncă, de disciplină profesională sau de răspundere improprie ca rezultat al refuzului lor de a participa la avort sau la alte proceduri de sănătate a reproducerii.

Atunci când vorbim de mecanismele de asigurare a libertății de conștiință în SUA, nu putem exclude revendicările făcute de către militari. Anii 60-70 au cunoscut o amploare deosebită în SUA, în ceea ce privește atitudinea societății civile față de angajamentele militare ale SUA pe plan international. Cu toate acestea, intersecția dintre

libertatea de conştiinţă şi lege în contextul militar are anumite particularităţi. Începând cu primele zile ale republicii americane, pacifiştii şi alte categorii sociale au căutat şi adesea au primit scutiri de la serviciul militar pe baza argumentului libertăţii de conştiinţă [6, p. 31].

Însă, problemele obiecţiilor pe segmentul militar au devenit mai puţin frecvente, deoarece SUA în 1973 a trecut la politica de voluntariat, astfel doar cei care în mod voluntar doresc să fie instruiţi militar sau sa participe la operaţiuni militare erau înrolaţi în serviciu.

Există şi alte revendicări specifice pentru SUA, în ceea ce priveşte asigurarea libertăţii de conştiinţă. Astfel, există cazuri care vizează domeniile dreptului proprietăţii, dreptului penal, dreptului fiscal, dreptului de nediscriminare şi dreptului familiei.

Teoreticienii de drept constitutional din SUA oferă o varietate de justificări pentru a face distincţia dintre pretenţiile conştiinţei care beneficiază de protecţie în dreptul american şi cele care nu beneficiază. Într-adevăr, fiecare teorie poate fi rezonabilă şi apărută atunci când este aplicată în cazuri individuale. Cu toate acestea, niciuna dintre aceste justificări nu este suficient de generalizabilă pentru a oferi o descriere satisfăcătoare a procesului de tratare a libertăţii conştiinţei ca un întreg. În consecinţă, atunci când problemele juridice sunt în joc, înclinaţia noastră este de a identifica standarde şi teste specifice pe care judecătorii le pot aplica într-o mare varietate de cazuri. Având în vedere faptul că majoritatea cazurilor în care se face apel la conştiinţă sunt supuse unor presiuni politice semnificative, poate că este o nebunie să se aştepte sau să se ceară o coerenţă doctrinară în acest sens [7, p. 7].

Ar putea într-adevăr să fie oarecum naiv să sperăm că legislatorii şi judecătorii, care rezolvă cererile legate de asigurarea dreptului la libertatea de conştiinţă, fac acest lucru conştient, pe baza unei teorii juridice coerente care se aliniază cu legea comună. Cu toate acestea, nu este deloc nerezonabil să cerem să se aspire la acest lucru. Nu există o explicaţie neutră din punctul de vedere al conţinutului pentru care legea americană tratează pretenţiile conştiinţei aşa cum o face. S-ar putea concluziona că, atunci când factorii de decizie judecătoreşti evaluează pretenţiile libertăţii conştiinţei, ei o fac pe baza unor

principii mai simple decât judecățile privind meritele credințelor conștiincioase ale reclamantului.

***Referințe:***

1. Constituția Statelor Unite ale Americii, adoptată la 17.09.1787, în vigoare din 04.03.1789, [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://constitutii.files.-wordpress.com/2013/02/constitutia-s-u-a.pdf
2. KOLBER, A. J. *Alternative Burdens on Freedom of Conscience*, 47 SAN DIEGO L. REV. 919, 2010, [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://-digital.sandiego.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2686&context=sdlr
3. *Gillettev vs United States*, 401 U.S. 437, 445 (1971), [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/401/437.html
4. MIQUE, C., CHAMIE, M. *Locke's political liberty: readings and misreadings, Chapter: Liberty and toleration: Locke, Voltaire and 'laïcité à la française'*, Publisher: Voltaire Foundation, [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/234154471_Liber-ty_and_toleration_Locke_Voltaire_and_'laicite_a_la_francaise'
5. PREIS, J.F. *Constitutional Enforcement by Proxy*, 95 VA. L. REV. 1663, 1668 (2009) [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://papers.ssrn.-com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1361831
6. BANKS, A.M. *Conscience Clauses Not Just About Abortion Anymore*, USA TODAY ONLINE (Oct. 24, 2009), [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://usatoday30.usatoday.com/news/religion/2009-10-24-conscience-doctors_N.htm
7. FREY, W.H. *The millennial generation: A demographic bridge to America's diverse future*, [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/01/2018-jan_brookings-metro_millennials-a-demographic-bridge-to-americas-diverse-future.pdf
8. KOPPELMAN, A. *How Shall I Praise Thee? Brian Leiter on Respect for Religion*, 47 SAN DIEGO L. REv. 961, 970 (2010), [Accesat: 20.08.2019] Disponibil: https://scholarlycommons.law.northwestern.-edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=&httpsredir=1&article=1027&context=facultyworkingpapers